

УДК 728.1

Л. С. Соловій,

*к.арх., асистент кафедри архітектурного проектування
Інституту архітектури НУ «Львівська політехніка»*

АРХІТЕКТУРНО-ПРОСТОРОВІ ОСОБЛИВОСТІ МОБІЛЬНОГО ТА МІНІМАЛЬНОГО ЖИТЛА ДЛЯ БЕЗХАТЧЕНКІВ У ЗАКОРДОННІЙ ПРАКТИЦІ

Анотація: розглядаються архітектурно-просторові особливості мобільного та мінімального житла для бездомних осіб за кордоном. Особлива увага приділяється мобільному житлу, як окремій житловій одиниці.

Ключові слова: бездомність, бездомний, кабінети для бездомних, мінімальне житло, мобільний будиночок, притулок для бездомних.

Постановка проблеми.

На даний час в Україні житлова проблема є однією з найгостріших для суспільства. Для її вирішення робляться спроби сформулювати концепцію державної житлової політики, активно розробляються й обговорюються варіанти програм доступного і соціального житла, пропонуються до реалізації різні версії пілотних проектів. Також було створено понад двадцять нормативно-правових документів серед них: Наказ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 2623-IV Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей та ЗАКОН УКРАЇНИ № 2623-IV «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей». [9]. Була прийнята постанова Кабінетом міністрів на засіданні 25 березня 2015 року. Цією постановою Кабінет міністрів вніс зміни до Порядку взяття громадян на соціальний квартирний облік, їх перебування на такому обліку та зняття з нього. Мінсоцполітики ініціювало прийняття даного рішення з метою забезпечення права бездомних осіб на отримання соціального житла. З метою усунення існуючих неузгодженостей та забезпечення конституційного права бездомних осіб на отримання соціального житла Міністерством й було розроблено зміни до Порядку взяття громадян на соціальний квартирний облік, їх перебування на такому обліку та зняття з нього. Прийнятими змінами визначено, що при поданні пакета документів для взяття на соціальний квартирний облік бездомна особа замість довідки про місце проживання та склад сім'ї подає довідку про прийняття на обслуговування до закладу для бездомних осіб та довідку про реєстрацію місця проживання/перебування особи відповідно до затвердженої форми.

В Україні за даними статистики Парламентських слухань Верховної Ради у 2004р. нараховувалось 23,3 тисяч бездомних. Однак є серйозні підозри, що бездомних в Україні набагато більше, бо в тому ж 2004 р. тільки в Одесі їх нарахували близько 20 тисяч, а в Луганську – 15 тис. (за статистикою МВС України). Так, наприклад, у США нараховується майже один мільйон бездомних, у заможній Німеччині – 920 тисяч, Великобританії – 360 тисяч, в Іспанії – 273 тисячі, у благополучній Канаді – 150 тисяч, у Франції і Австралії – по 100 тисяч, у Нідерландах – 30 тисяч. В одному тільки Парижі 80 тисяч бездомних, в Нью-Йорку – 80 тисяч, у Вашингтоні – 14 тисяч. І це при тому, що з бездомністю в цих країнах і містах постійно борються, існують багато різних програм допомоги бездомним.

Такі послуги, як надання притулку людям, які не мають житла і змушені жити в місцях, які не призначені для проживання, послуги з реінтеграції вже сьогодні можуть запроваджуватись в Україні, й окремі приклади вже існують. В Україні останні роки стихійно виникнули і функціонують десятки різноманітних притулків для бездомних, розміщених в реконструйованих і новозбудованих будівлях, які не відповідають вимогам діючих ДБН, але є зразками доволі ефективного вирішення проблеми за мінімальних фінансових затрат. Весь цей обширний емпіричний матеріал потребує уважного вивчення, систематизації й аналізу для вироблення науково обґрунтованих стратегій щодо боротьби з явищем бездомності і рекомендацій з корекції чинних норм на проектування житла для бездомних. [8, 10]. У даній статті приділятиметься особлива увага архітектурно-просторовим особливостям мобільного та мінімального житла для бездомних у зарубіжній практиці. Україна сьогодні перебуває лише на початку боротьби з бездомністю. Тому вивчення досвіду інших країн дасть змогу побудувати відповідну стратегію на основі сучасних підходів і тенденцій розвитку програм, спрямованих на зменшення проблеми бездомності, запобігти повторенню та використанню неефективних підходів, до яких протягом тривалого періоду з тих чи інших причин вдавалися уряди інших країн.

Аналіз досліджень та публікацій.

Проблемою безпритульності та бродяжництва в педагогічному контексті займалися В. Оржеховська, І. Козубовська, Г. Кашкар'юв, Л. Грищенко, Б. Алмазов та ін. Спробу пояснити бездомність, безпритульність з психологічної точки зору, а саме, як порушення потягів, знаходимо у З. Фрейда, Н. Максимової, К. Мілютіної, В. Піскун та ін. Соціально-психологічний аспект проблеми розкривається в працях О. Змановської, М. Ратера, О. Кернберга та ін. Були створені у 2007 році ДБНВ.2.2 -18:2007 під керівництвом Куцевича В.В, хоча дитяча безпритульність висвітлена в роботах

Ахаїмової А.О. Питаннями проблеми бездомності та спеціальними типами житла для бездомних присвячені праці закордонних дослідників: M. Bart, E. Liebow, A. Laudan, L. Edgar, D. P. Culhane, L. Lugo, J. D. Wright, B. A. Rubin, J. A. Devine, A. Hillier, Davis S та інших, однак ці праці не доступні для широкого загалу в Україні.

Формулювання цілі статті.

Охарактеризувати основні архітектурно-просторові особливості мобільного та мінімального житла для безхатченків у зарубіжній практиці.

Виклад основного матеріалу.

Досить складним є питання де розміщувати будинки для безхатченків, тому впровадження мобільного та мінімального житла це одна з альтернатив житла для бездомних. Для цього доцільно розглянути приклади вирішення такого типу житлових одиниць за кордоном.

Інноваційне, легко побудоване і рентабельне мобільне житло, типу модульних одиниць, часто використовується як тимчасове житло для жертв стихійних лих. Після землетрусу і пожежі у Сан-Франциско, в 1906 році тисячі бездомних були розміщені в будинках, побудованих у парках. За останні 20 років архітектори спроектували багато типових проектів для осіб, що воліють жити на вулиці. Деякі з них є дуже елементарними – це є наприклад рифлений картон, що може легко трансформуватися і формуватися в подібне наметове покриття (рис.1) [1].

У Сан Франциско у 1987 році архітектор Дональд Макдональд створив «Міський спальний вагон» - витончений контейнер із фанери. Розміри контейнеру дозволяли мешканцю знаходитися в напівсидячому положенні. Дверний проріз піднімається, подібно як задня частина фургона станції, так щоб житель міг сховатися від дощу і сонця. Усередині був матрац, деякі полиці, вікна і два маленьких отвори для вентиляції (рис 1). Інший вид житла з простим дизайном кабін для жителів, що міг бути зібраний за 17 хвилин, є досить дешевим у виробництві (рис 1). Багато подібних проектів з'явилося по всій країні. Ці структури подобалися бездомним, але згідно чинних норм і законодавства вони не відповідали потребам муніципальної влади [1].

Село Дігніті в Портленді спочатку було як табірна стоянка, побудована під мостом у 2000 році. Село влітку у 2002 році було зареєстровано як некомерційна корпорація. Хатини і намети згруповані, кілька таких згруповань утворюють поселення (село). Ділянка має невеличкий дренаж, кожен будиночок піднятий вище води на дерев'яних платформах. Таке село приблизно вміщує 70 людей (рис.1).

Житло в селі Домед. Це село було побудоване наприкінці 1993 року, концепція починалася ще у 1990 роках. Житло просторе, зручне і легке. У

такому селі можна жити до трьох років. Кожен купол такого окремого будиночку розміщений на конкретній плиті і кожен будинок під'єднано до електромережі і вода. Інтер'єр куполів розділений наполовину, щоб забезпечити окремий простір сім'ям, чи окремим людям, а стіна, що поділяє будинок, не досягає до стелі купола, оскільки б це вимагало згинання вершини, а це дорожче у влаштуванні. Населення села може вміщувати до 26 мешканців в тому числі і дітей, через обмеження розміру ділянки.

Досить цікавим прикладом розташування окремого житла для бездомних можна привести будинок в Атланті, який був спроектований Вільямом Роуні. Будинок трикімнатний, з ганком спереду будинку, високою стелею та великою вітальнею. Цей будинок був побудований протягом 4 тижнів за 70 тис. доларів і проданий (з субсидіями сім'ї з Атланти, вибраної з Операції Новий Старт Земельного Престу, проміжної програми для бездомних.) (рис.1), [1].

Рис. 1 Мінімальні будинки для бездомних в закордонній практиці.

Прикладом притулку для бездомних у Нідерландах є «готель-човен», заснований Рінусом Недом. У цьому готелі бездомні усе роблять самі: приготування їжі, прання одягу і т.п. Приблизно 20 чоловік сплять кожного вечора на човні у спальних мішках. Бездомні мають право залишатися у човні навіть вдень. [2].

Альтернативним житлом для бездомних є будинок всередині придорожніх білбордів. (Рис. 2). Словацьке агентство Архітектури та Дизайну запустило в розробку план по перетворенню придорожніх рекламних щитів в житло для безпритульних. Рекламних щитів багато і в них можна дати житло тим, кому воно життєво необхідне. За ініціативою Gregory Project, трикутний простір між чотирьох сторін придорожніх рекламних щитів в основному не використовується, хоча вони пропонують рішення прогалін для житлового будівництва. Ці будинки будуть містити два окремих приміщення. Одна кімната поєднується з передпокоєм і кухнею. Там є невеликий стіл і спальне місце з системою зберігання речей внизу. Друге приміщення цього будиночка — ванна кімната, складається з умивальника, який знаходиться над шафою, туалет і душ в куті. (Рис. 3)

Однією з переваг використання цих просторів для життя є те, що рекламні щити вже підключені до електроенергії, так як висвітлюються рекламні щити в нічний час. Також передбачається, що частина доходів від розміщення рекламних оголошень на цих щитах буде йти на утримання житла для бездомних.

Проект Gregory Project спрямований на вирішення питань пов'язаних з бездомними, який сам по собі є актуальним питанням в будь-якому місті світу. Хоча треба поставити питання бездомним, чи хочуть вони жити в таких спеціальних міських умовах. Також треба розуміти, що в Європі такі будинки для постійного проживання заборонені поруч з шосе, як наслідок забруднення повітря і шуму. [3].

Ще досить цікавим прикладом мобільного житла для бездомних є будиночки, збудовані власноручно 9-ти річною дівчинкою у Бремертоні. (Рис.4). Основа будинків - дерев'яні балки, однак це не просто будки: в будиночках передбачена ізоляція з переробленої тканини, сонячні батареї і повноцінні вікна. (Рис.5), [4]. Цікавий і недорогий мобільний будиночок для бездомних. Всередині є місце для зберігання речей, умивальник, кухня і спальня. А дощова вода збирається з даху в спеціальний резервуар. (Рис.6, 7), [5]. Китайський дизайнер розробив цікавий проект будиночок-яйце для бездомних. (Рис. 8), [6]. Будиночок мобільний у вигляді палатки. (Рис.10), [7].

Рис.2

Рис.3

Рис.4

Рис.5

Рис.6

Рис.7

Рис.8

Рис.9

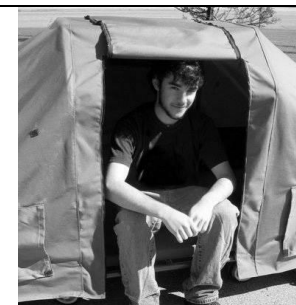

Рис.10

Висновки.

1. При розміщенні житла для бездомних неприпустима сегрегація останніх від суспільства, яка може призвести до явища геттоїзації.

2. Необхідно намагатись інтегрувати житло для бездомних в структуру житлової забудови, але величина таких осередків не повинна перевищувати 100 осіб.

3. Розміщення мобільного та мінімального житла як на території міста так і за околицями або у сільській місцевості, де бездомні зможуть працювати на тимчасових роботах по сезону: на дачах, приватному будівництві, сільськогосподарських роботах.

Список використаних джерел:

1. Davis S. Designing for the Homeless / Sam Davis.- Hardcover: University of California Press, 2004.-161 s.
2. Безпритульність в Голландії.- Режим доступу: <http://www.share-international.org>
3. Електронний ресурс, режим доступу: <http://www.webochka.com/glavnaja/10684-2015-05-25-07-02-46.html>.
4. Електронний ресурс, режим доступу: <http://www.webochka.com/glavnaja/10756-9.html>.
5. Електронний ресурс, режим доступу: <http://trinixy.ru/43487-mobilnyj-dom-dlya-bezdomnyx-16-foto.html>.

- 6.Електронний ресурс, режим доступу: <http://trinixy.ru/51020-dom-yajco-dlya-bezdomnykh-23-foto.html>
- 7.Електронний ресурс, режим доступу: <http://www.webpark.ru/comment/49815>
- 8.Державні будівельні норми України Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення ДБНВ.2.2-18:2007 Київ Мінбуд України, 2007р.
- 9.ЗАКОН УКРАЇНИ Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей, режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2623-15>
- 10.Соловій Л.С. Особливості формування спеціальних типів житла для бездомних: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури: 18.00.02 – архітектура будівель та споруд / Любов Степанівна Соловій; НУ "Львівська політехніка". - Львів, 2011. - 29 с.

Аннотация

Рассматриваются архитектурно - пространственные особенности мобильного и минимального жилья для бездомных за рубежом. Особое внимание уделяется мобильному жилью, как отдельной жилой единицы.

Ключевые слова: бездомность, бездомный, кабины для бездомных, минимальное жилье, мобильный домик, приют для бездомных.

Annotation

Examines architectural and spatial characteristics of mobile and minimum housing for homeless persons abroad. Special attention is given to mobile housing as a separate residential unit.

Keywords: homelessness, homeless, cabins for homeless, minimum housing, a mobile house, shelter for the homeless.

УДК 728.1

Я. Сідорова, магістрант
Ю.Ф. Сазонова,
канд. арх.Полтавський національний
технічний університет
імені Юрія Кондратюка

ЗАСОБИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ФАСАДІВ СЕКЦІЙНИХ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ

Анотація: у статті окреслені шляхи досягнення гармонійних композиційних рішень фасадів секційних житлових будинків, зокрема групи композиційних елементів та групи композиційних засобів-зв'язків.

Ключові слова: естетичне формування, композиційні елементи, композиційна структура, композиційні засоби-зв'язки.